

Warszawa, ... 24. 08 2012 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca Rzecznika Praw Pacjenta
Izabela Jakubczak-Rak

RzPP- ZZP-4110-1-12/KAS/12

K O P I A

Pan
Jacek Męcina
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Nawiązując do pisma z dnia 21 czerwca 2012 r., znak: DDP-I-4321-60-KW/12 (L.dz. 2035/2012), z prośbą o udostępnienie danych statystycznych dotyczących kierowanych do Rzecznika Praw Pacjenta skarg pacjentów na psychologów – obejmujących okres od 2009 r. do 2011 r., uprzejmie informuję, co następuje:

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta (dalej: Biuro) dokonało analizy pism, które wpłynęły w latach 2009-2011, z uwzględnieniem wskazanego przez Pana zakresu informacji. Ponadto, ujęto również sprawy, które wpłynęły do Biura w pierwszym półroczu (tj. od stycznia do czerwca) 2012 roku. Przedmiotowa informacja została opracowana w formie tabel i wykresów przedstawionych w Załączniku numer 1 do niniejszego wystąpienia.

Mając na uwadze, iż we wskazanym wyżej piśmie podniósł Pan, iż „w opinii resortu pracy powyższe informacje są konieczne do zbadania skali problemu oraz jego źródeł”, chciałabym zwrócić uwagę, iż zakres problemu dotyczącego kwestii związanych z prawnym uregulowaniem wykonywania zawodu psychologa jest szerszy niż zakres spraw leżących w kompetencji Rzecznika Praw Pacjenta.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta Rzecznik jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów określonych w niniejszej ustawie oraz w przepisach odrębnych. Na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy pacjentem jest osoba zwracająca się o udzielenie świadczeń zdrowotnych lub

ZESPÓŁ
ds. ZDROWIA PSYCHICZNEGO 1
24.08.12
Katarzyna Skretowska
Katarzyna Skretowska

korzystająca ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez podmiot udzielający świadczeń zdrowotnych lub osobę wykonującą zawód medyczny.

Tym samym, Rzecznik Praw Pacjenta może podjąć sprawy wyłącznie w zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych przez osoby wykonujące zawód psychologa, które jednocześnie spełniają kryterium „podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych” tj. prowadzą działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej*¹ lub są zatrudnione w podmiocie leczniczym.

Podmiotem udzielającym świadczeń zdrowotnych jest podmiot wykonujący działalność leczniczą (art. 3 ust.1 pkt 5 ustawy *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*) a którym, zgodnie z art. 4 i 5 ustawy *o działalności leczniczej* może być:

- a) przedsiębiorca,
- b) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
- c) jednostka budżetowa, w tym państwowa jednostka budżetowa tworzona i nadzorowana przez Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości lub Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, posiadające w strukturze organizacyjnej ambulatorium, ambulatorium z izbą chorych lub lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- d) instytut badawczy,
- e) fundacje i stowarzyszenia, których celem statutowym jest wykonywanie zadań w zakresie ochrony zdrowia i których statut dopuszcza prowadzenie działalności leczniczej,
- f) kościoły, kościelne osoby prawne lub związki wyznaniowe
 - w zakresie, w jakim wykonują działalność leczniczą,
- g) lekarz i pielęgniarka, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej na zasadach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych, po wpisaniu do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą. (art. 5 ust.1 ustawy *o działalności leczniczej*).

Działalność lecznicza, zgodnie z art. 3 ust.1 i 2 ustawy *o działalności leczniczej*, polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, może również polegać na promocji zdrowia lub realizacji zadań dydaktycznych i badawczych w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i promocją zdrowia, w tym wdrażaniem nowych technologii medycznych oraz metod leczenia. Natomiast świadczeniem zdrowotnym są, zgodnie z art. 2 ust.1 pkt 10 ustawy *o działalności leczniczej*, działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub

¹ Dz. U. Nr 112, poz. 654 z późn. zm.

poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Przestrzeganie praw pacjenta jest, zgodnie z art. 2 *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* obowiązkiem organów władzy publicznej właściwych w zakresie ochrony zdrowia, Narodowego Funduszu Zdrowia, podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, osób wykonujących zawód medyczny oraz innych osób uczestniczących w udzielaniu świadczeń zdrowotnych.

Oceniając dopuszczalność możliwości złożenia skargi do Rzecznika Prawa Pacjenta, w przypadku świadczenia usług przez psychologa, w pierwszym rzędzie koniecznym jest zbadanie czy psycholog, który mógłby dopuścić się takiego naruszenia jest osobą działającą w imieniu jednego z wymienionych wyżej podmiotów zobowiązanych do przestrzegania praw pacjenta. W omawianej sytuacji należy również ocenić, czy osoba składająca skargę jest pacjentem w rozumieniu ww. art. 3 ust.1 pkt 4 *ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*.

Mając powyższe na uwadze należy zauważyć, że tylko w niektórych sytuacjach możliwe jest złożenie wniosku o podjęcie sprawy i przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w przedmiocie naruszenia praw pacjenta przez psychologa. Jednakże w każdym przypadku dopuszczalność przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego jest wnikliwie analizowana i oceniona w oparciu o wskazane powyżej przepisy, podobnie jak ocena czy usługi świadczone przez psychologa w przychodni lub szpitalu są świadczeniem zdrowotnym. Zgodnie z art. 9 ustawy ust. 1 pkt. 4 *o działalności leczniczej*, stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne mogą polegać m. in. na sprawowaniu wszechstronnej opieki, psychologicznej nad pacjentami znajdującymi się w stanie terminalnym oraz opieki nad rodzinami tych pacjentów. Biorąc powyższe pod uwagę, należy zauważyć, że korzystanie z usług psychologa może być traktowane jako świadczenie zdrowotne.

Możliwa jest także taka sytuacja, w której psycholog wykonuje swoją pracę w budynku przychodni ale nie działa na jej rzecz i w ramach struktury jej zatrudnienia. W tym przypadku świadczy usługi psychologiczne, którym zgodnie z art. 4. ust *ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów*, które polegają w szczególności na diagnozie psychologicznej, opiniowaniu, orzekaniu, psychoterapii, udzielaniu pomocy psychologicznej. W takim przypadku zgodnie z art. 20 *ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów*, członkowie samorządu psychologów podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej m. in. za czyny sprzeczne z zasadami etyki

określonymi w Kodeksie Etyki Zawodowej i Rzecznik Praw Pacjenta nie posiada kompetencji do oceny prawidłowości świadczonych usług.

Na problemy i trudności wynikające z braku prawnego uregulowania kwestii odpowiedzialności zawodowej psychologów, jednolitych zasad wykonywania zawodu psychologa oraz powołania samorządu zawodowego psychologów zwracali również uwagę resortowi pracy – w licznych wystąpieniach – Rzecznik Praw Obywatelskich (od 2008 roku) oraz Rzecznik Praw Dziecka (od 2011 roku).

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich również wpływają skargi i wnioski w przedmiocie powyższego, o czym Pani Irena Lipowicz – Rzecznik Praw Obywatelskich poinformowała w piśmie z dnia 14 czerwca 2012 r. (znak: RPO-699817-V-2012/PM), które stanowi załącznik do niniejszego wystąpienia.

Ponadto, skargi związane z wykonywaniem zawodu psychologa wpływają również do Rzecznika Praw Dziecka, w szczególności w przedmiocie jakości udzielanej dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz odpowiedzialności zawodowej psychologa.

Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. *o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów*² weszła w życie w dniu 1 stycznia 2006 r. Niemniej, pomimo upływu sześciu lat od jej wejścia oraz dziesięciu lat od jej uchwalenia, do chwili obecnej nie powołano samorządu zawodowego psychologów, do zadań którego należy dbałość o przestrzeganie standardów wykonywania zawodu psychologa oraz nadzór nad przestrzeganiem zasad etyki zawodowej psychologa. Nie doszło również do zmian oczekiwanych przez środowisko psychologów, zgłaszanych do resortu pracy od chwili uchwalenia ww. ustawy.

W odpowiedzi na interpelację nr 3021 z dnia 14 marca 2012 r., Pan Radosław Młeczko –Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej poinformował, iż „ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. Nr 73, poz. 763 z późn. zm.) budziła liczne wątpliwości natury prawnej już od momentu jej uchwalenia. Z uwagi na powyższe wady tej regulacji odroczone termin jej wejścia w życie na dzień 1 stycznia 2006 r. W tym czasie miała zostać znowelizowana, jednak próby jej nowelizacji nie powiodły się.”

Dnia 27 lutego 2009 r. opublikowano projekt z dnia 17 lutego 2009 r. *ustawy o uchyleniu ustawy o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym*. W uzasadnieniu do ww. projektu wskazano, iż ustawa o *zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów* „zawiera szereg

² Dz.U. z 2001 r. Nr 73, poz. 763 z późn. zm.

przepisów, które pozostają w sprzeczności z Konstytucją RP” oraz że „przedmiotowy akt prawny jest w wielu punktach niezgodny z dyrektywą 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych wdrożoną do prawa polskiego ustawą z dnia 18 marca 2008 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2008 r. nr 63, poz. 394) oraz z dyrektywą 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącą usług na rynku wewnętrznym.”

W okresie od listopada 2009 r. do czerwca 2010 r. w Ministerstwie Pracy regularnie odbywały się spotkania z grupą przedstawicieli Izb psychologów, związków zawodowych i organizacji zrzeszających psychologów.

Ostatnie spotkanie odbyło się 15 czerwca 2010 r., na którym dopracowano i uzgodniono z przedstawicielami środowiska psychologów założenia do nowelizacji ustawy i projekty aktów wykonawczych. Od tego czasu prace nad ww. projektem zostały wstrzymane.

W odpowiedzi na interpelację nr 20446 z 17 stycznia 2011 r., Pan Jarosław Duda – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej poinformował, iż z uwagi na niepowodzenie kolejnych prób dokonania zmian w ustawie o *zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów* nie udało się wykluczyć wad dotychczasowej regulacji, co czyni tą ustawę w praktyce niewykonalną. „Z tego powodu nie jest obecnie możliwe prowadzenie list psychologów, a tym samym psychologowie nie mogą uzyskiwać prawa wykonywania zawodu.” Jednocześnie wskazano, iż pomimo tego ww. ustawa stanowi obowiązujące źródło prawa.

Z uwagi na wadliwość przedmiotowej ustawy, w dniu 9 marca 2012 r. Zespół ds. Programowania Prac Rządu zdecydował o włączeniu do wykazu prac rządu projekt ustawy uchylającej dotychczasową ustawę z dnia 8 czerwca 2001 r. o *zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów*.

Jednocześnie, od 2012 r. Międzyresortowy Zespół pod kierunkiem Ministra Sprawiedliwości dokonuje oceny zasadności i potrzeb regulacji poszczególnych zawodów (w tym zawodu psychologa).

Mając powyższe na uwadze, chciałabym ponownie podkreślić, iż nie wszystkie „wrażliwe obszary” wykonywania zawodu psychologa znajdują unormowania w odrębnych niż ustawa o *zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologa* aktach prawnych. Powyższe zostało szczegółowo przedstawione w pismach kierowanych do Pana Władysława Kosiaka-Kamysza – Ministra Pracy i Polityki Społecznej tj. w wystąpieniu z dnia 12 marca

2012 r. (znak: RzPP-ZZP-4110-1-2/KAS/12) oraz w wystąpieniu z dnia 12 czerwca 2012 r. (znak: RzPP-ZZP04110-1-6/KAS/12).

Mając powyższe na uwadze, zwracam się z uprzejmą prośbą o uwzględnienie w dalszych pracach resortu pracy podniesionych we wskazanych pismach obszarów związanych z wykonywaniem zawodu psychologa, które nie są uregulowane w odrębnych aktach prawnych.

Jednocześnie, żywię nadzieję, iż prowadzona korespondencja oraz załączony materiał przyczyni się do wypracowania nowych rozwiązań w zakresie wykonywania zawodu psychologa.

ZASTĘPCA
RZECZNIKA PRAW PACJENTA

Izabela Jakubczak-Rak

Załącznik:

- 1) Opracowanie odnośnie kierowanych do rzecznika Praw Pacjenta skarg na psychologów;
- 2) Kopia pisma Pani Ireny Lipowicz – Rzecznik Praw Obywatelskich z dnia 14 czerwca 2012 r. (znak: RPO-699817-V-2012/PM).